

การพยาบาลพื้นฐาน

Fundamentals of Nursing: Principles and Practices

Using the nursing process to meet basic human needs

พลตรีหญิง ดร.อรนันท์ หาญยุทธ

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

การพยาบาลพื้นฐาน: หลักการและการปฏิบัติ

Fundamentals of Nursing: Principles and Practices

ลิขสิทธิ์ของ
สงวนสิทธิ์

พลตรีหญิง ดร.อรรณัฐ หาญยุทธ

พิมพ์ครั้งที่ 1

ตุลาคม พ.ศ. 2567

จำนวนหน้า

260 หน้า

ISBN:

978-616-616-823-5

ราคาเล่มละ

240 บาท

จำนวนที่พิมพ์

1,000 เล่ม

ประเภทสิ่งพิมพ์

หนังสือ (Book)

จัดพิมพ์โดย :

พลตรีหญิง ดร.อรรณัฐ หาญยุทธ
Maj. Gen. Orranun Harnyoot, PhD.

จำหน่ายโดย :

พลตรีหญิง ดร.อรรณัฐ หาญยุทธ
273/4 ซอยแจ้งวัฒนะ 6 ถนนแจ้งวัฒนะ ต.ตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กทม.10210
E-mail: orranun.pk@gmail.com
โทร. 0811731474
Line ID: orranun

พิมพ์ที่ :

บริษัท ธนอรุณการพิมพ์ จำกัด
457/6-7 ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร. 0-2282-6033-4
แฟกซ์ 0-2280 2187-8
E-mail: thanaaron19@gmail.com

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
สารบัญ.....	ข
สารบัญแผนภาพ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 ความรู้พื้นฐานทางการพยาบาล (Basic Knowledge in Nursing).....	1
ความหมายและความสำคัญทางการพยาบาล.....	1
ความรู้ทางการพยาบาล.....	4
มโนทัศน์ทางการพยาบาล.....	5
การดูแลสุขภาพของบุคคลแบบองค์รวม	6
บทบาทและหน้าที่ของพยาบาล.....	7
มาตรฐานการดูแล.....	9
กระบวนการพยาบาล.....	9
การใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล.....	10
การบันทึกการพยาบาล.....	11
การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติการพยาบาล.....	12
พฤติกรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติการพยาบาล.....	13
พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาล.....	13
จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล.....	15
สิทธิและความรับผิดชอบของผู้ป่วย.....	17
สรุปท้ายบท.....	19
บรรณานุกรม.....	20
บทที่ 2 การควบคุมและการป้องกันการติดเชื้อ (Prevention and Infection Control)...0.....	22
วงจรการติดเชื้อ.....	22
องค์ประกอบของวงจรการติดเชื้อ.....	22
วิธีป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค.....	24
การป้องกันและการควบคุมการติดเชื้อ.....	24
การป้องกันแบบมาตรฐาน.....	25
สุขอนามัยของมือ หรือการล้างมือ.....	26

	หน้า
การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล.....	27
สุขอนามัยของทางเดินหายใจและการไอ.....	29
การใช้และกำจัดของมีคมอย่างปลอดภัย	30
การทำให้เครื่องมือและอุปกรณ์ปราศจากเชื้อ	31
การทำความสะอาดและการฆ่าเชื้อพื้นผิวสิ่งแวดล้อม.....	32
การป้องกันตามการแพร่กระจายของเชื้อ.....	32
มาตรการป้องกันจากการสัมผัส	33
มาตรการป้องกันจากฝอยละออง.....	34
มาตรการป้องกันเชื้อทางอากาศ.....	34
มาตรการการแยกผู้รับบริการ.....	35
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 2-1 การล้างมือ.....	35
Procedure 2-2 การใส่ถุงมือ เสื้อ gown หมวก และหน้ากากอนามัย.....	36
Procedure 2-3 การเปิดห่อของปราศจากเชื้อ.....	38
สรุปท้ายบท.....	39
บรรณานุกรม.....	40
บทที่ 3 การตอบสนองความต้องการด้านสุขอนามัยส่วนบุคคล	
(Meeting Personal Hygiene Needs)	41
สุขอนามัยส่วนบุคคลและความต้องการ	41
การประเมินความต้องการด้านสุขอนามัย.....	41
การดูแลสุขอนามัยของร่างกาย.....	42
การดูแลสุขอนามัยของผิวหนัง.....	42
การดูแลสุขอนามัยของปากและฟัน.....	45
การดูแลสุขอนามัยของผมและหนังศีรษะ	45
การดูแลสุขอนามัยของฝีเย็บและอวัยวะเพศ.....	46
การดูแลสุขอนามัยของเท้า เล็บมือ และเล็บเท้า.....	46
การดูแลสิ่งแวดล้อมของผู้รับบริการ.....	47
การทำความสะอาดเตียงนอนและการทำเตียง	48
ประเภทของการทำเตียง.....	49
หลักการทำเตียง.....	49

	หน้า
การใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล.....	50
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 3-1 การอาบน้ำผู้รับบริการบนเตียง.....	51
Procedure 3-2 การสระผม.....	53
Procedure 3-3 การดูแลอวัยวะเพศหญิงและชาย.....	54
Procedure 3-4 การทำเตียง.....	55
สรุปท้ายบท.....	58
บรรณานุกรม.....	58
บทที่ 4 การตอบสนองความต้องการอาหารและน้ำดื่ม (Meeting the Needs for Food and Water)	59
สารอาหารและการย่อยอาหาร.....	59
ความต้องการอาหารและน้ำ	60
ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการอาหารและน้ำ.....	61
การส่งเสริมให้ผู้รับบริการได้รับสารอาหารและน้ำ.....	62
การจัดประเภทของอาหารตามแผนการรักษาของแพทย์.....	63
การใช้กระบวนการพยาบาลในการตอบสนองด้านอาหารและน้ำ.....	64
การช่วยเหลือผู้รับบริการในการทานอาหาร.....	66
การให้อาหารทางสายยาง	66
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 4-1 การใส่สายยางให้อาหาร.....	67
Procedure 4-2 การให้อาหารทางสายยาง.....	70
Procedure 4-3 การถอดสายยางให้อาหาร.....	71
สรุปท้ายบท.....	72
บรรณานุกรม	72
บทที่ 5 ความสมดุลของของเหลวและอิเล็กโทรไลต์ (Fluids and Electrolytes Balance).....	73
ของเหลวในร่างกาย	73
อิเล็กโทรไลต์.....	74
คุณสมบัติและหน้าที่ของอิเล็กโทรไลต์ที่มีต่อร่างกาย.....	75
การกระจายค่าอิเล็กโทรไลต์ภายนอกและภายในเซลล์.....	79
การใช้กระบวนการพยาบาลในการรักษาความสมดุลของของเหลวและอิเล็กโทรไลต์	80

หน้า

ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedure)	
Procedure 5-1 การวัดน้ำเข้าและน้ำออก (Measuring Intake and output)	82
สรุปท้ายบท.....	83
บรรณานุกรม.....	83
บทที่ 6 การตอบสนองความต้องการด้านการขับถ่ายปัสสาวะ	
(Meeting the Needs for Urinary Elimination)	85
กระบวนการขับถ่ายปัสสาวะ.....	85
ปัจจัยที่มีผลต่อการขับถ่ายปัสสาวะ.....	87
ลักษณะของปัสสาวะ	88
ปัญหาที่พบบ่อยเกี่ยวกับการขับถ่ายปัสสาวะ	88
การใช้กระบวนการพยาบาลในการตอบสนองการขับถ่ายปัสสาวะ.....	90
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 6-1 การให้หมอนอนบนเตียง	92
Procedure 6-2 การสวนปัสสาวะหญิงและชาย	93
สรุปท้ายบท.....	96
บรรณานุกรม.....	97
บทที่ 7 การตอบสนองความต้องการการขับถ่ายอุจจาระ	
(Meeting the Needs for Bowel Elimination)	98
กระบวนการขับถ่ายอุจจาระ.....	98
ปัจจัยที่มีผลต่อการขับถ่ายอุจจาระ	99
ลักษณะของอุจจาระ	100
ปัญหาที่พบทั่วไปในการขับถ่ายอุจจาระ	100
ท้องผูก	100
ภาวะอุจจาระอัดแน่น	100
อุจจาระเหลว	101
การกลั้นอุจจาระไม่ได้.....	101
การใช้กระบวนการพยาบาลในการตอบสนองการขับถ่ายอุจจาระ.....	101
การส่งเสริมสุขภาพด้านการขับถ่ายอุจจาระ.....	102
การสวนอุจจาระ	103
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedure)	
Procedure 7-1 การสวนทำความสะอาด.....	104

สรุปท้ายบท.....	107
บรรณานุกรม.....	107
บทที่ 8 การตอบสนองความต้องการในการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Meeting the Needs for Body Movement)	108
การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย.....	108
การออกกำลังกายด้วยการเคลื่อนไหวข้อต่อ.....	109
วิธีการเคลื่อนไหวข้อต่อต่าง ๆ	110
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหว.....	112
การใช้กระบวนการพยาบาลในการตอบสนองการเคลื่อนไหว.....	113
การพลิกตัวและการจัดท่านอนผู้รับบริการบนเตียง.....	115
การเคลื่อนย้ายผู้รับบริการ.....	117
การช่วยผู้รับบริการในการเดิน.....	118
การใช้อุปกรณ์ช่วยเดิน.....	119
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 8-1 การพลิกตัวและการจัดท่านอนผู้รับบริการบนเตียง.....	121
Procedure 8-2 การเคลื่อนย้ายจากเตียงไปเก้าอี้นั่งข้างเตียงหรือรถนั่งเข็น.....	124
Procedure 8-3 การเคลื่อนย้ายจากเตียงไปรถนอนเข็นหรือเปลนอน	125
Procedure 8-4 การช่วยเดินด้วยไม้เท้า (cane)	126
Procedure 8-5 การช่วยเดินด้วยวอล์คเกอร์ (walker)	126
Procedure 8-6 การช่วยเดินด้วยไม้ค้ำยัน (crutches)	127
สรุปท้ายบท.....	128
บรรณานุกรม.....	129
บทที่ 9 การตอบสนองความต้องการด้านการพักผ่อนและการนอนหลับ (Meeting the Needs for Rest and Sleep)	130
การพักผ่อนและการนอนหลับ.....	130
ระยะของการนอนหลับ.....	131
วงจรการนอนหลับ.....	132
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพักผ่อนและการนอนหลับ.....	132
รูปแบบการนอนที่ผิดปกติ.....	134
การใช้กระบวนการพยาบาลในการตอบสนองการพักผ่อนนอนหลับ.....	135
สรุปท้ายบท.....	137

หน้า

บรรณานุกรม.....	137
บทที่ 10 การตอบสนองความต้องการออกซิเจน (Meeting Oxygen Needs).....	138
แนวคิดของการให้ออกซิเจน.....	138
กระบวนการของร่างกายในการรับออกซิเจนเข้าสู่ปอด.....	139
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการได้รับออกซิเจน.....	140
การประเมินค่าออกซิเจนในร่างกาย.....	141
รูปแบบการหายใจผิดปกติ.....	143
การใช้กระบวนการพยาบาลในการตอบสนองความต้องการออกซิเจน.....	144
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 10-1 การดูดเสมหะทางจมูก/ปาก.....	151
Procedure 10-2 การดูดเสมหะทางหลอดลมและท่อทางเดินหายใจ.....	153
Procedure 10-3 การให้ออกซิเจน.....	155
สรุปท้ายบท.....	157
บรรณานุกรม.....	158
บทที่ 11 การบริหารยา และการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ	
(Administration of Drugs and Intravenous Fluids)	159
ความรู้เกี่ยวกับการบริหารยา.....	159
กระบวนการทางเภสัชจลนศาสตร์.....	159
วิธีการบริหารยา.....	161
การให้ยาทางปาก	161
การให้ยาด้วยการฉีด.....	161
การให้ยาเฉพาะที่.....	162
ประเภทของคำสั่งยา.....	162
ใบสั่งยา.....	163
ตัวย่อที่ใช้ในคำสั่งการให้ยา.....	163
ระบบของน้ำหนักและการวัด.....	164
มาตรฐานการบริหารยาด้วยหลัก 7 rights.....	166
การใช้กระบวนการพยาบาลในการบริหารยา.....	168
การเตรียมยาและการให้ยา.....	169
การบริหารยาทาง ตา หู คอ จมูก.....	170
การให้ยาโดยการฉีด.....	172

	หน้า
การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ.....	175
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 11-1 การบริหารยาทางปาก อดได้สั้น กระพุ้งแก้ม ท่อสายยางทางจมูก....	179
Procedure 11-2 การฉีดยาเข้าระหว่างชั้นผิวหนัง	181
Procedure 11-3 การฉีดยาเข้าเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง.....	183
Procedure 11-4 การฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ	184
Procedure 11-5 การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ	187
สรุปท้ายบท	190
บรรณานุกรม.....	190
บทที่ 12 การประเมินสัญญาณชีพ (Vital Sign Assessment)	191
สัญญาณชีพและความสำคัญทางคลินิก.....	191
ปัจจัยที่มีผลต่อสัญญาณชีพ.....	192
กลไกการทำงานของสัญญาณชีพ.....	194
อุณหภูมิกาย.....	194
ชีพจร.....	197
การหายใจ.....	198
ความดันโลหิต.....	199
การประเมินสัญญาณชีพและการอ่านค่า.....	200
การใช้กระบวนการพยาบาลในการตอบสนองปัญหาสุขภาพ.....	205
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures).....	206
Procedure 12-1 การวัดปรอท.....	206
Procedure 12-2 การวัดชีพจร.....	208
Procedure 12-3 การวัดอัตราการหายใจ.....	209
Procedure 12-4 การวัดความดันโลหิต.....	210
สรุปท้ายบท	211
บรรณานุกรม.....	212
บทที่ 13 การหายของแผลและการดูแลบาดแผล (Wound Healing and Wound Care)	213
บาดแผลและการหายของแผล.....	213
กระบวนการหายของแผล.....	214
ปัจจัยที่มีผลต่อการหายของบาดแผล.....	215
การจำแนกประเภทของบาดแผล.....	216

หน้า

การใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลบาดแผล.....	218
แผลกดทับและปัจจัยที่ทำให้เกิดแผลกดทับ	222
การใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลแผลกดทับ	222
การบำบัดด้วยการประคบร้อนประคบเย็น.....	225
การแช่กัน.....	226
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedures)	
Procedure 13-1 การล้างแผล.....	226
Procedure 13-2 การทำแผลชนิดแห้ง ชนิดเปียก และแผลที่มีท่อระบาย	228
Procedure 13-3 การทำแผลกดทับ.....	230
สรุปท้ายบท	231
บรรณานุกรม.....	232
บทที่ 14 การรับ การจำหน่าย และการดูแลผู้ถึงแก่กรรม	
(Admission, Discharge and Caring for the dead)	233
การรับเข้ารักษาในโรงพยาบาล.....	233
เป้าหมายของการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล.....	233
กิจกรรมการรับผู้รับบริการ.....	234
การใช้กระบวนการพยาบาลในการรับผู้รับบริการเข้ารับการรักษา.....	234
การย้ายผู้รับบริการ.....	235
การจำหน่ายผู้รับบริการ.....	236
การดูแลร่างกายของผู้ถึงแก่กรรม.....	237
ขั้นตอนการปฏิบัติการพยาบาล (Nursing procedure)	
Procedure 14-1 การดูแลร่างกายผู้ถึงแก่กรรม	238
สรุปท้ายบท.....	239
บรรณานุกรม.....	240
ตรวจ.....	241